МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Факультет філології

Кафедра світової літератури і порівняльного літературознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теорія і практика художнього перекладу та міжкультурна комунікація

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма

«Польська мова і література, англійська мова, переклад»

Спеціальність 035 «Філологія»

Спеціалізація

035.033 Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша-польська

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від "26" серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теорія і практика художнього перекладу та міжкультурна комунікація
Викладач (-і)	Ткачук Тамара Олексіївна
Контактний телефон Викладача	(0342) 59-61-44
E-mail викладача	tamara.tkachuk@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС (90 год.)
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.cnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до узгодженого графіка протягом навчального семестру. Можливі консультації через мережу Інтернет за попередньою домовленістю (Zoom)

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є вивчення теорії і практики перекладу, особливостей здійснення міжкультурної комунікації.

Зміст дисципліни. Дисципліна спрямована на розвиток навичок художнього перекладу з польської мови на українську, а також з української мови на польську мову, на поглиблення розуміння міжкультурної комунікації. Студенти вивчатимуть особливості перекладу літературних текстів, включаючи поезію, прозу та драматургію, з урахуванням культурних, історичних та лінгвістичних контекстів. Курс також охоплює стратегії міжкультурної взаємодії, аналіз впливу культурних відмінностей на переклад та комунікацію.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – формування у студентів теоретичних знань і практичних навичок у галузі художнього перекладу, а також розвиток компетентностей у сфері міжкультурної комунікації. Курс спрямований на поглиблене розуміння принципів перекладу літературних текстів, урахування культурних особливостей та контекстів, а також на вдосконалення навичок ефективної комунікації в багатокультурному середовищі.

Завдання курсу: 1. Ознайомлення з теоретичними основами перекладу:

- вивчення ключових концепцій теорії перекладу (еквівалентність, адекватність, трансформація).
- аналіз особливостей художнього перекладу (стилістичні, жанрові, культурні аспекти).
- розгляд історичного розвитку перекладацької діяльності та її впливу на літературу.

2. Розвиток практичних навичок перекладу:

- виконання перекладів художніх текстів різних жанрів (поезія, проза, драматургія).
- оволодіння техніками збереження стилістичної та емоційної виразності оригіналу.
- робота з перекладом ідіом, метафор, культурно-специфічних елементів.

3. Формування міжкультурної компетентності:

- вивчення культурних відмінностей і їх впливу на переклад та комунікацію.
- аналіз міжкультурних бар’єрів і стратегій їх подолання.
- розвиток навичок адаптації текстів до цільової культури без втрати змісту.

4. Поглиблення аналітичних і критичних навичок:

- аналіз перекладених творів із погляду якості, точності та відповідності оригіналу.
- оцінка впливу перекладу на сприйняття тексту в іншій культурі.
- проведення порівняльного аналізу різних перекладів одного тексту.

5. Розвиток комунікативних навичок:

- формування вмінь ефективної комунікації в багатокультурному середовищі.
- практика ведення діалогу та дискусій на теми, пов'язані з перекладом і культурою.
- робота в команді над спільними перекладацькими проєктами.

6. Підготовка до професійної діяльності:
- ознайомлення з етичними принципами перекладу та міжкультурної комунікації.
- розвиток навичок роботи з перекладацькими інструментами та технологіями.
- підготовка до роботи в умовах реальних перекладацьких проєктів (літературних, видавничих, медійних).

Курс поєднує теоретичні лекції, практичні заняття, аналіз кейсів і виконання творчих завдань, щоб забезпечити комплексне розуміння художнього перекладу та міжкультурної комунікації

4. Програмні компетентності

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, літературознавчої славістики, фольклористики, перекладу) у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 1: Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, генерування нових ідей.
Здатність до участі в роботі вітчизняних та міжнародних дослідницьких колективів, налагоджувати наукову взаємодію, співробітництво, мотивувати колективну діяльність, спроможність застосовувати стимули та інші soft skills.
ЗК 2 Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК 3 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.ЗК 4 Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
ЗК 5 Здатність працювати в команді та автономно.
ЗК 6 Здатність спілкуватися польською і українською мовами.
ЗК 7 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 10 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
ЗК 11 Здатність проведення досліджень на належному рівні.
ЗК 12 Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

Фахові компетентності:

ФК1.Здатність демонструвати знання сучасної наукової парадигми в галузі літературознавства.
ФК 2. Здатність до критичного осмислення історичних надбань та новітніх досягнень філологічної науки.
ФК 3. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації: мовознавства, літературознавства тощо; здатність вільно користуватися фаховою термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.
ФК 4. Здатність планувати, організовувати, здійснювати і презентувати наукове теоретичне і прикладне дослідження в галузі філології.
ФК 5 Здатність самостійно досліджувати сучасні мовознавчі та літературознавчі проблеми в синхронічному і діахронічному аспектах.
ФК 7. Здатність ефективно й компетентно брати участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) в галузі філології.
ФК 10. Здатність до ефективного іншомовного, а також міжособистісного спілкування у навчанні та професійній діяльності.

5. Програмні результати навчальної дисципліни

ПРН 1. Оцінювати власну навчальну та науково-професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення.
ПРН 2. Демонструвати належний рівень володіння державною та польською мовами для здійснення письмової та усної комунікації, зокрема в професійному й науковому спілкуванні.
ПРН 3. Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати результати своїх досліджень у галузі польської філології державною та польською мовами.
ПРН 4. Застосовувати сучасні методики та інноваційні технології для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості наукового дослідження в конкретній філологічній галузі.
ПРН 5. Проявляти толерантність і повагу до іншого (раса, національність, релігія тощо).
ПРН 6. Розуміти і дотримуватися міжособистісних, міжкультурних, соціальних і професійно-етичних норм спілкування з іншими людьми у соціальнопобутових та виробничих умовах.
ПРН 7. Цінувати різноманіття та мультикультурність світу й керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу та співробітництва.
ПРН 8.Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення, аргументуючи власну думку.
ПРН 12. Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрямки і школи у літературознавстві.
ПРН 13. Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки. ПРН 14. Здійснювати науковий аналіз мовного й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.
ПРН 15. Дотримуватися правил академічної доброчесності.
ПРН 16. Чітко й аргументовано пояснювати сутність філологічних проблем та власну думку щодо них.
ПРН 18.Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного літературного матеріалу.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
практичні заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Вибірковий
II	035 Філологія	1	В

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	Кількість годин		
	Лекції	Практичне заняття	Самостійна робота
Тема 1. Вступ до курсу. Основи художнього перекладу.	1		4

Тема 2. Відмінності між художнім і технічним перекладом.	1	2	4
Тема 3. Культурні аспекти перекладу.	2		4
Тема 4. Особливості польської та української літературних мов. Лексика, стилістика, синтаксис. Ідіоматичні вирази та їх переклад.		2	4
Тема 5. Специфіка перекладу ліричних творів. Ритм, рима та метрика у перекладі.	2		4
Тема 6. Переклад ліричних творів (за вибором здобувача): Ч.Мілош, Л.Костенко, В.Шимборська, Г.Грудзінський, С.Пшибишевський, К.Пшерва-Тетмаєр, Я.Каспрович, П.Карманський, В.Пачовський, І.Франко та інші.		2	4
Тема 7. Специфіка перекладу прозових творів. Нарративні особливості та стилістичні засоби. Врахування напряму, епохи, психологізму, особистості письменника.	2		4
Тема 8. Аналіз творів С.Лема, Твардоха, А.Чеха (творів на військову тематику), С.Мрожека, С. Віткевича, А.Лібери, С.Вісневського, О.Токарчук, С.Вінценза.		2	4
Тема 9. Типологія перекладів текстів. Виявлення помилок перекладу.		2	4
Тема 10. Переклад драматургії. Особливості перекладів монологів і діалогів.	2		4
Тема 11. Практична робота із драмами С.Мрожека, Л.Українки, С.Віткевича, С.Виспянського, В.Пачовського, С.Пшибишевського.		2	4
Тема 12. Міжкультурна комунікація. Культурні стереотипи та їх вплив на переклад.	2	2	4
Тема 13. Стратегія вирішення міжкультурних конфліктів.			4
Тема 14. Практика перекладу та аналіз.		2	4
Тема 15. Практичні завдання з перекладу текстів. Обговорення та редагування перекладів. Їхня презентація. Публікація кращих перекладів у онлайн збірнику «Славістичні студії».		2	4
Загальна к-сть годин	12	18	60
7. Система оцінювання навчальної дисципліни			

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відбувається згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень студентів, що регламентовані в університеті: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника та Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за курс, становить 100 балів і є сумою балів за виконання практичних завдань, підсумкове тестування, самостійну роботу, індивідуальні творчі кейси. Залік передбачає отримання рейтингової підсумкової оцінки (максимум 100 балів, мінімум 50 балів). Студент, який не набрав мінімум 50 балів, користується повторним правом отримати залік за талоном №2 на консультаціях викладача (перескладання пропущених тем, виконання індивідуальних завдань).
Практичні заняття	Оцінюється відвідуваність 9 занять упродовж семестру. Максимальна кількість 90 балів розраховується як середнє арифметичне усіх занять з ваговим коефіцієнтом 10, і 10 балів за індивідуальне творче завдання.
Умови допуску до підсумкового контролю	Магістрант вважається допущеним до підсумковогоконтролю з дисциплін освітньо-професійної програми, якщо він виконав усі види робіт і набрав не менше 50 балів.
Підсумковий контроль	Форма контролю - залік. Оцінюється володіння теоретичним матеріалом, участь у заняттях, виконання практичних завдань: (проміжні переклади: три проєкти перекладу (поезія, проза, драматургія). - фінальний проєкт: комплексний переклад літературного тексту з аналізом.

8. Політика навчальної дисципліни

Студент повинен добросовісно готуватися до усіх видів поточного та підсумкового контролю, дотримуватися правил академічної доброчесності.

Академічна доброчесність:

списування та плагіат, а також користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час опитування, виконання письмового завдання чи тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Відвідування занять:

При виставленні рейтингового підсумкового балу обов’язково враховується присутність студента на заняттях (у тому числі на лекційних), пропуски та спізнення без поважної причини, що передбачено Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Студенти мають можливість відпрацювати заняття, які було пропущено з поважних причин, а також отримати роз’яснення питань, з якими виникли труднощі у процесі підготовки до семінарських занять і письмових робіт, на консультаціях викладача щопонеділка о 15.00.

Навчання за індивідуальним графіком:

Студенти, котрі навчаються за індивідуальним графіком, опрацьовують частину теоретичного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань в системі дистанційного навчання d-learn.cnu.edu.ua та виконанням усіх завдань відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Неформальна освіта:

Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів з лінгвістики на платформах Coursera, Udemy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.

Повторне вивчення дисципліни:

Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки та пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті https://d-learn.cnu.edu.ua

9. Рекомендована література

1. Грицик Л. В. Українська компаративістика: концпетуальні проекції. Донецьк: Юго- Восток, 2010. 299 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1GKBxBtD2bFM3cWOm76i0XTX6s101Ftk_/view?usp=sharing

2. Левицька, Т. Теорія і практика перекладу. Київ: Видавничий центр "Академія". 2010.

3.Матвіїшин В. Український літературний європеїзм: монографія. К. ВЦ «Академія», 2009. 264 с.

4. Наливайко. Очима Заходу: Рецепція України в Західній Європі XI-XVIII ст- К., Основи. 1998. 566 с. URL: http://litopys.org.ua/ochyma/ochrus.htm

5.Національні варіанти літературної компаративістики. Київ: Видавничий дім «Стилос»,2009. 750 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1wVQDaQ3o3vfBPITsovjN3jP-JEWRHQ-v/view?usp=sharing

6. Медицька М. Станіслав Виспянський і українська література кінця XIX – початку XXстоліття: рецепція і типологія. Івано-Франківськ. 2008.

7.Сучасна літературна компаративістика: стратегії і методи. Антологія / за ред. Д. Наливайка. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2009. 487 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1n0BdDIZQ-ujwLvE7_Shu3K55S7RoBWI8/view?usp=sharing

8.Ткачук Т. Художній доробок Станіслава Пшибишевського в осмисленні та оцінках українських критиків. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 64 с.

9.Статті, листи, фрагменти творів, 2008, М. Васильчук, ред., в: Вінцензіана: Коломия.

10.Киченко А. Міфопоетична інтерпретація художнього тексту: функціонально-типологічний і методологічний аспект. *ПитанняЛітературознавства* Випуск № 9 (66). Чернівці. 2022.

10. Наливайко Д. Теорія літератури й компаративістика, Київ. 2006.

11.Полєк В. Калевала гуцулів, в: Вінценз С. На високій полонин, Львів. 1997.

12.Рисак О. Мелодії і барви слова: Проблеми синтезу мистецтв в українській літературі кінця XIX – початку XX ст., Луцьк. 1996.

13.Bassnett S. Translation Studies. Routledge. 2014.

14.Eco U. Experiences in Translation. University of Toronto Press. 2001.

15.Ciwkacz O. «...Przyjaciół , takich jak Pan...w ogóle nie dużo w przyrodzie» (листування Станіслава Вінценза і Ростислава Єндика). В: *Київські полоністичні студії,* Т. XIX, Київ. 2012.

16.Newmark, P. A Textbook of Translation. Prentice Hall. 1988.

17.Ołdakowska-Kuflowa M. Stanisław Wincenz. Biografia, Lublin. 2002.
18.Stanisław Wincenz – humanista XX wieku, 2002, red. Ołdakowska-Kuflowa, Lublin, 2002.
19. Tkachuk T. Musical inspirations in Truth of the Old Age - the first part of Stanisław Vincenz's tetralogy. in: Language Guide ELIPSA Publishing House. Warsaw 2022. P. 289–300. (Scopus) http://poradnikjezykowy.uw.edu.pl/wydania/poradnik_jezykowy.790.2022.01.16-T.Tkaczuk.pdf
20.Vincenz S. Na wysokiej połoninie. Pasmo I. Prawda starowieku. Obrazy, dumy i gawędy z Wierzchowiny huculskiej, Sejny. 2002.

Викладачка:, кандидатка філологічних наук, доцентка кафедри світової літератури і порівняльного літературознавства Тамара ТКАЧУК

_____